

готельно-туристичної індустрії під час навчання у ВНЗ.

З огляду на усталене розмежування перцептивного, інтерактивного й комунікативного аспектів ділового спілкування, окреслено чинники, що впливають на формування комунікативних умінь студентів – менеджерів готельно-туристичної індустрії в процесі їх професійної підготовки: на макрорівні – тенденції суспільної еволюції (демократизація суспільства загалом і сучасної освіти зокрема) та світові тенденції розвитку менеджменту як особливого типу діяльності; на мезорівні – організаційні (рівень урбанізації та розвитку інфраструктур, провідна фахова спрямованість вищого навчального закладу, спосіб організації професійної підготовки) і соціальні (фаховий рівень викладацького складу, соціальний статус студентів, гендерний склад студентських груп) чинники; на мікрорівні – ставлення студентів до умов ВНЗ та процесу навчання, наявність індивідуального досвіду у сфері ухвалення управлінських рішень та ін.

Література

1. Боришевський М. Й. Виховання у дітей статевої самосвідомості / Боришевський М. Й. // Вихователю про психологію та педагогіку сексуального розвитку дитини. – К.: Ін-т змісту і методів навчання, 1996. – С. 19.
2. Виноградський М. Д. Менеджмент в організації: навч. посіб. для студ. вищих навч. закл. зі спец. „Менеджмент організацій” усіх форм навч. / Виноградський М. Д., Виноградська А. М., Шканова О. М. – [3-тє вид., випр.]. – К.: Кондор, 2004. – 596 с.
3. Друкер П. Ф. Енциклопедія менеджмента: [Весь Питер Друкер в одной кн.: лучшие работы по менеджменту, напис. за 60 лет] / П. Ф. Друкер; [пер. с англ. О. Л. Пелявского]. – М.: Вильямс, 2004. – 421 с.
4. Кузьмінський А. І. Гуманізація навчально-виховного процесу в закладах освіти (організаційно-управлінський аспект) / А. І. Кузьмінський. – Черкаси, 1992. – 30 с.
5. Подласый И. П. Педагогика: учеб. / И. П. Подласый. – М.: Высш. образование, 2007. – 540 с.
6. Сериков В. В. Образование и личность: Теория и практика проектирования пед. систем / В. В. Сериков. – М.: Логос, 1999. – 271 с.
7. Якиманская И. С. Личностно-ориентированное обучение в современной школе / И. С. Якиманская. – [2. изд.]. – М.: Сентябрь, 2000. – 111 с.

Аннотація. В статті розглядаються організаційно-педагогічні умови формування комунікативних умінь майбутніх менеджерів, визначені фактори, які впливають на формування комунікативних умінь студентів-менеджерів готельно-туристичної індустрії в процесі їх професійної підготовки.

Ключові слова: організаційно-педагогічні умови, гендерні знання, гендерна ідентичність, комунікативні умови, особистісний підхід.

Summary. The article dwells on the organizational and pedagogical forming conditions of communicative skills for would be managers determined factors, which influence into the forming conditions of communicative skills for would be managers of hospitality industry in the process of their professional training.

Key words: organizational and pedagogical conditions, gender knowledge, gender identity, communicative skills, personal approach.

УДК 377.3

Герасімова Н.Є.

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Анотація. У статті розглядаються проблеми підготовки майбутніх фахівців у ВНЗ. Присвячується увага толерантності як новому методологічному інструменту взаємодії в системі "викладач-студент".

Ключові слова: комунікативна толерантність, педагогічна майстерність, професійна підготовка, психологічна компетентність.

В Україні протягом останніх років багато наукових праць присвячено проблемі вдосконалення професійної підготовки майбутніх фахівців. На основі дослідження чинних стандартів, аналізу програм фахових дисциплін, стану професійної підготовки майбутніх фахівців, різних концепцій системи їхньої підготовки та нових соціально-економічних умов визначимо основні концептуальні положення її на сучасному етапі. Забезпечити рівень підготовленості майбутніх фахівців, адекватний вимогам часу, на наш погляд, можливо за таких умов:

1. Створення у профільних ВНЗ автономної, цілісної, методичної системи, що ґрунтується на основі запровадження інноваційних технологій.
2. Використання у викладацькій діяльності глобальної комп'ютерної мережі Інтернет. Побудова внутрішньої комп'ютерної мережі Інтернет.
3. Використання у навчальному процесі нових педагогічних технологій з попереднім опрацюванням їхніх інтра-, інтер- і метапредметних ознак, зв'язків і завдань.
4. Реалізація гнучких, варіативних навчальних планів, що відображають як національний, так і глобальний характер освіти.

5. Кожна форма роботи зі студентами має бути організована з урахуванням основних ознак відкритих систем об'єктів (рівності, ієрархічності будови, динаміки розвитку, відносної відокремленості, багатофакторної детермінації), повинна мати цілісну, завершену будову.
6. Діяльність викладачів різних дисциплін має координуватися для створення цілісної системи впливу на розвиток студентів відповідно до стратегічних і тактичних вимог професійної підготовки.
7. Незалежно від профілю й змісту підготовки майбутніх фахівців і характеру предмета, слід постійно зіставляти поточну й перспективну діяльність, розкривати студентам професійний зміст поточних подій, взаємозв'язок і взаємозалежність цих двох систем діяльності. Кожне інформаційне повідомлення має супроводжуватися демонструванням його аналогу (безпосереднього чи опосередкованого) в професійній діяльності.
8. Урахування світових стандартів атестації фахівця з присвоєнням академічних ступенів бакалавра й магістра в профільній галузі.
9. Дотримання принципів гуманізації, демократизації, індивідуалізації, диференціації.
10. Створення умов для неперервної освіти майбутніх фахівців усього періоду їхньої професійної діяльності.

У зв'язку з цим ми визначаємо такі завдання, які мають розв'язувати профільні вищі навчальні заклади:

- 1) забезпечити підготовку майбутніх фахівців через навчання інноваційного типу для підвищення їхньої професійної діяльності;
- 2) формувати активну професійно-особистісну позицію майбутніх фахівців щодо засвоєння перспективних педагогічних технологій, властивих гуманістичній парадигмі;
- 3) перевести навчальну діяльність студентів із режиму одержання інформації в режим інноваційного розроблення, спільного пошуку орієнтирів професійної діяльності;
- 4) створити інноваційно-творче середовище для формування комунікативних умінь майбутніх фахівців.

Крім цього, викладач для успішної роботи повинен пройти необхідну психологічну підготовку, в якій вирізняють три основні компоненти: формування комунікативної толерантності, психологічну компетентність у педагогічній діяльності, а також уміння людини представляти себе на ринку праці.

Комунікативна толерантність – це, насамперед, здатність людини до взаємодії з іншими. Вона включає пізнання особистістю самої себе та іншої людини, толерантні установки поведінки й спілкування.

Психологічна компетентність – комплекс знань і вмінь з психології, необхідний для вирішення професійних задач у педагогічній діяльності.

Уміння викладача представляти себе дуже важливе в умовах сучасного суспільства. І від того, наскільки він знає і розуміє як сильні, так і слабкі сторони своєї особистості, свій внутрішній потенціал, залежить можливість творчих потенцій у педагогічній діяльності.

Педагогічна діяльність – це застосування педагогічної технології, яка складається з кількох компонентів:

установка викладача на професійне самовдосконалення, на розвиток у себе якостей, оптимальних для ефективного навчання й виховання студентів. Викладач розширює і поглиблює власні знання, виявляє зацікавленість до дисциплін психолого-педагогічного циклу, розвиває здатність до теоретичного професійного мислення, інтуїції, ораторського мистецтва, розуміння іншої людини, особистісні якості (такі, наприклад, як мистецтво спілкування), вдосконалює такі особистісні риси, як установка на співробітництво із студентами і вимогливість, емоційна стабільність, терпимість і конструктивне ставлення до критики, дотримується вимог педагогічної етики; уміння забезпечувати єдність навчання й виховання; знання й використання психологічних закономірностей навчання й виховання; практична реалізація основних принципів дидактики і виховання; уміння використовувати специфіку конкретних форм навчання; мистецтво спілкування; уміння організовувати педагогічне спілкування.

Зрозуміло, що компоненти майстерності являють собою функціональні елементи єдиної системи, це ціннісна єдність, оскільки майстерність викладача залежить від досконалості кожного з компонентів, без винятку.

У сучасному ВНЗ зростає роль викладача, розширюється діапазон його психолого-педагогічного впливу на студента. Авторитет викладача – інтегральна характеристика його професійного, педагогічного й особистісного становища в колективі, яка виявляється в ході взаємодії з колегами та студентами і впливає на ефективність навчально-виховного процесу. Авторитет викладача включає дві складові: авторитет ролі й авторитет особистості. Наразі у цьому питанні пріоритет визнають за особистістю викладача. Авторитет педагога формується при високому рівні

розвитку трьох типів педагогічних умінь: "предметних" (наукові знання); "комунікативних" (знання про своїх студентів та колег); "гностичних" (знання про самого себе і вміння корегувати свою поведінку). Показниками ступеня авторитетності є: співвідношення самооцінки викладача з оцінками його особистості з боку студентів та колег; вміння сприймати й переробляти складну інформацію, знаходити вихід з важких та конфліктних педагогічних і життєвих ситуацій.

В авторитетних викладачів відмічається висока педагогічна спостережливість, повага до своїх студентів, стимулювання їх активності та інтелектуальної діяльності, гнучкість та нестандартність у прийнятті педагогічних рішень, задоволеність процесом спілкування зі студентами. Натомість у неавторитетних викладачів переважають жорсткі, авторитарні методи в педагогічному спілкуванні, наявність штампів та стереотипів у спілкуванні й викладанні, монологічність спілкування, невміння поважати студентів незалежно від їхніх успіхів у навчанні. Педагогічна майстерність об'єднує педагогічну та психологічну технології, якими оволодіває викладач. Під технологією розуміється сукупність знань, умінь, методів, способів, котрі використовує викладач для реалізації поставленої мети. Психолого-педагогічні технології мають свою специфіку в цілях, методах, способах. У педагогічній діяльності зустрічаються труднощі, головними з яких є: невміння аналізувати всі компоненти своєї педагогічної діяльності й себе як особистість та індивідуальність; недостатнє розуміння індивідуально-психологічних особливостей студентів і невміння враховувати їх у викладацькій діяльності; невміння побудувати процес спілкування зі студентами й колегами; невміння керувати своїми психічними станами й долати комунікативні бар'єри.

На наш погляд, ці труднощі багато в чому можна пов'язати з відсутністю комунікативної толерантності у викладача і як особистісної риси, і як принципу культури педагогічного спілкування. Оскільки комунікативна толерантність лежить в основі взаємної довіри й розуміння, сприяє вияву доброзичливості, допомагає встановленню позитивного психологічного клімату в педагогічних колективах, студентських групах, то боротьба з труднощами в педагогічній діяльності передбачає пізнання викладачем себе, розуміння своїх студентів, навчання педагогічному спілкуванню.

Сучасний викладач ВНЗ за родом своєї діяльності неминує опиняється в ролі арбітра у вирішенні конфліктів інших людей. Це висуває підвищені вимоги до його особистісних якостей та розуміння сутності своєї професійної діяльності. Викладач вищого навчального закладу в системі освіти має характеризуватися: професійною підготовкою, складовими якої є: практичний досвід; схильність до нововведень; здібність до педагогічної діяльності; прагнення до самовдосконалення; знання специфіки діяльності; морально-етичними якостями: чесність; обов'язковість; сумлінність; готовність відстоювати свої переконання; безкорисливість; порядність; свідомість; інтелігентність; людяність; доброта; надійність; скромність; принциповість; вміння дотримуватись слова; комунікативними якостями: особистісна привабливість; ввічливість; повага до оточуючих; готовність допомогати; авторитет; тактовність; увага до оточуючих; вміння бути гарним співрозмовником; товарицькість; досяжність для контактів; довіра до оточуючих; чуйність; вольовими якостями: впевненість у собі; підприємливість; наполегливість; заповзятість; ініціативність; незалежність; самовладання; витримка; схильність до ризику; вміння ставити досяжні цілі; цілеспрямованість; стриманість; врівноваженість; рішучість; самостійність; організаційно-адміністративними якостями: вимогливість до себе та інших; вміння правильно оцінити себе та студентів; індивідуальний підхід до кожного; вміння приймати рішення; схвалення ініціативи студентів; вміння координувати роботу аудиторії, а також: широта інтересів та незалежність поглядів; готовність до контактів та вміння їх дотримуватись; вміння емоційно приваблювати до себе людей; здатність зберігати емоційне самовладання під час спілкування; прагнення до пізнання себе та інших.

Поняття комунікативної толерантності – одна з важливих категорій теорії ненасильства в освіті. Вона складає основу педагогічного спілкування викладача й студента, сутність якої зводиться до таких принципів навчання, які створюють оптимальні умови для формування культури гідності, самовираження студентської молоді, виключають страх перед неправильною відповіддю, приводять до активної діяльності на лекціях та семінарах.

Комунікативна толерантність передбачає особистісну орієнтацію у викладанні, реалізацію культурологічного підходу до формування особистості майбутнього, активного члена суспільства, здатного до творчості та відповідальності. Вона формується у процесі педагогічного спілкування "викладач – студент". Викладач демонструє зразки толерантності в різних ситуаціях – як у процесі аудиторного, так і неаудиторного спілкування: у керівництві дипломними, курсовими, реферативними роботами студентів, у ході диспутів, творчих зустрічей, наукових конференцій.

Розуміння толерантності передбачає особливий спосіб взаємодії студента із викладачем. Новий час висунув і нову шкалу цінностей. Невідповідність полягає у зіткненні інтересів сучасних

студентів, які живуть у нових реаліях ХХІ століття із системою виховання, навчання, цінностями, сформованими у минулому столітті, переважна більшість яких вимагає від викладачів їх нового розуміння. Розпочався період взаємного навчання. Цей процес вимагає створення нових орієнтирів, відмови від диктату. Отже, толерантність стає новим методологічним інструментом взаємодії.

Література

1. Барднер Г. Л. Социальная психология толерантности : [монография] / Г. Л. Барднер. – СПб. : Изд-во С.-Петерб. ун-та, 2005. – 118 с.
2. Бойко В. В. Коммуникативная толерантность : методическое пособие / В. В. Бойко. – СПб. : СПб., 1998. – 23 с.
3. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність : підручник / [Зязюн І. А., Крамущенко Л. В., Кривонос І. Ф., Мирошник О. Г., Семиченко В. А.] ; ред. І. А. Зязюн. – [3-тє вид., допов. і переробл.]. – К. : СПД Богданова А. М., 2008. – 376 с.
4. Ничкало Н. Г. Развитие в Украине исследований по проблемам педагогики и психологии профессионального образования на рубеже столетий / Н. Г. Ничкало. – К. : Науковий світ, 2001. – 67 с.

Аннотація. В статтє рассматриваются проблемы подготовки будущих специалистов в ВУЗе. Уделяется внимание толерантности как новому методологическому инструменту взаимодействия в системе "преподаватель-студент". Ключевые слова: коммуникативная толерантность, педагогическое мастерство, профессиональная подготовка, психологическая компетентность.

Ключевые слова: будущие специалисты, ВУЗЫ.

Summary. Problems preparations of future specialists in Higher Institutes are examined in the article. Attention of tolerance is spared as new to the methodological instrument of cooperation in the system "teacher-student". Key words: communicative tolerance, pedagogical trade, professional preparation, psychological competence.

Key words: future specialists, higher educational establishment.

УДК 378 (83)

Глазиріна В.М.

МОТИВАЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ

Анотація. В статті розглядаються мотиваційні компоненти навчальної діяльності студентської молоді. Охарактеризовані мотиви, що впливають на результативність навчальної діяльності студентів.

Ключові слова: навчальна діяльність, мотив, мотивація, позитивна мотивація, негативна мотивація.

Проблема мотивації навчальної діяльності студентської молоді завжди була і є актуальною, а тому психологи, педагоги, досліджуючи ці питання, називають різні мотиви вступу до ВНЗ, що багато в чому залежить від ракурсу вивчення цього питання, а також від подій, які відбулися за останні роки у суспільстві, та соціально-економічних і політичних змін у нашій країні. Але все ж таки можна визначити ряд мотивів, що не втрачають свого значення незалежно від укладу суспільства [1; 2; 4; 5].

На думку О.А. Реана [6], розуміння психологами і педагогами ролі позитивної мотивації до навчання як фактора забезпечення успішного оволодіння знаннями й уміннями надзвичайно важливе в сучасних умовах. При цьому вченим виявлено, що висока позитивна мотивація може відігравати роль фактора, що компенсує недостатньо високі здібності студента; але у зворотному напрямку цей фактор не спрацьовує – ніякий високий рівень здібностей не може компенсувати відсутність навчального мотиву або низьке його вираження, а також не може привести до значних успіхів у навчанні.

А.І. Гебос [3] виділив фактори, що сприяють формуванню у студентів позитивного мотиву до навчання, які, на нашу думку, не втратили свого значення й сьогодні: усвідомлення найближчих і кінцевих цілей навчання; усвідомлення теоретичного і практичного значення засвоєваних знань; емоційна форма викладу навчального матеріалу; відтворення „перспективних ліній” в розвитку наукових понять; професійна спрямованість навчальної діяльності; вибір завдань, що створюють проблемні ситуації в структурі навчальної діяльності; наявність допитливості і „пізнавального психологічного клімату” в студентській групі.

Є.П. Льїн [4] вважає, що на базі загальної мотивації навчальної діяльності (професійної, пізнавальної, прагматичної, соціально-суспільної та особистісно-престижної) у студентів, як і в школярів старших класів, відношення до різних навчальних предметів обумовлюється: а) важливістю предмета для професійної підготовки; б) інтересом до визначеної галузі знань і до даного предмета як її частини; в) якістю викладання (задоволеністю заняттями з даного предмету); г) мірою труднощів оволодіння цим предметом, виходячи з власних здібностей; д) взаєминами з викладачем даного предмета.

Усі перераховані вище фактори можуть знаходитися в різних відношеннях один до одного (взаємодія або конкуренція) і мати різний вплив на навчання, тому повне уявлення про мотиви навчальної діяльності можна отримати, тільки встановивши значущість для кожного учня (студента) всіх цих компонентів складної мотиваційної структури [4, 268].

З метою вивчення особливостей мотивації навчальної діяльності студентської молоді за участі